

Allah'ın büyüklüğünü kavramak

Zonguldak'tan okuyucumuz: “Allah'ın büyüklüğünü nasıl kavrayacağız? Bazıları Allah'ı vücutça ve zatça kâinattan büyük olarak tasavvur ediyor. Büyüklük mana itibariyle değil midir?”

1- Allah birdir, tektir ve bütün kemal sıfatlarda en büyüktür. Bütün kâinatı birlik içinde yönetir. Bunu, âlemdaki baş döndürücü nizam ve intizamdan kavrarız. Allah Samed'dir; hiçbir şeye muhtaç değil; her şey O'na muhtaçtır. Allah bütün kâinatı, melekleri, cinleri, insanları, hayvanları, bitkileri... vs.--hâşâ—kendi ihtiyacı için değil; sırf böyle irade ettiği için yaratmıştır. Melekler de, cinler de, insanlar da Allah'ın kullarıdır. Bütün kâinatta ne varsa Allah'a mutlak itaattedirler; Allah'ı tesbih ederler, Allah'ı zikrederler.

2- Allah'ın mahiyeti, yarattığı şeylerin mahiyetine aslâ benzemez.¹ Yani O'nun mahiyeti, doğan, büyüyen ve ölen yaratıklar cinsinden değildir. O'nun mahiyetini bizler kavrayamayız. Sadece hiçbir yaratılmış şeye benzemediğini söylemekle yetiniriz. Çünkü bütün yaratıkları yaratan Allah'tır. Aklınıza ne gelirse Allah yaratmıştır. Allah ise yaratılmamıştır, doğmamıştır, doğrulmamıştır; O kendiliğinden vardır. O hiçbir şeye, hiçbir kimseye benzemez. Büyüklükçe de benzemez. Meselâ, insanlardan marangoz olanlar masa, sandalye yaparlar; terzi olanlar elbise dikerler; demirci olanlar demirden eşya yaparlar; inşaat ustası olanlar ev yaparlar. Ancak bu üretilen şeyler üretici ustalara aslâ benzemezler. Meselâ masa ve sandalye marangoz cinsinden değildir. Elbise terzi cinsinden değildir. Demir eşyalar demirciye benzemezler. Ev ustaya benzemez.

Allah bütün kainatın Sâniidir (san'atla yapan), Hâlık'ıdır (Yaratan), Rabb'idir (terbiye eden, büyüten, yaşatan, talim eden), İlâh'ıdır, Râzık'ıdır (rızk veren, doyuran, besleyen), Bâri'idir (güzel yaratan, örneksiz ve ilk defa yapan) ve Sahibidir. Allah hiçbir şekilde ne insana, ne de yarattığı herhangi bir mahlûka benzemez. Allah eşsizdir, benzersizdir, misilsizdir, emsalsizdir.

Allah'ın varlığı kendi zâtındandır. Varlığı başka bir varlığa dayanmaz. O bizatihi kaimdir, yani kendi kendisine vardır. O Azîm'dir; büyüktür, azamet Sahibidir, büyük olarak vardır. Kebîr'dir; büyüklük ve Kibriyâ O'nun şânıdır. O büyüklükte de hiçbir varlığa benzemez. Azîz'dir; izzet, azamet, şan ve şeref Sahibidir.

3- Allah'ın isimlerini, sıfatlarını, kâinat üzerindeki tasarruflarını, hâkimiyetini, nimetlerini, büyüklüğünü tefekkür edebiliriz, düşünebiliriz. Fakat O'nun zatını, vücudunun esrarını ve mahiyetini ne düşünebiliriz, ne kavrayabiliriz! Peygamber Efendimiz (asm); "Cenâb-ı Hakk'ın sınırsız nimetlerini tefekkür ediniz. Fakat Künh-ü Zatını düşünmeyiniz. Çünkü siz Ulûhiyet'in esrarını keşfedemezsiniz. Allah'ın azametini ve büyüklüğünü hakkıyla takdir ve ihata edemezsiniz." buyuruyor.² Bu hadîs bize Allah'ın sınırsız nimetlerini tefekkür etmeyi emrediyor, Allah'ın künh-ü Zâtını kavramaya çalışmamızı ise doğru bulmuyor.

Üstad Saîd Nursî Hazretleri, Peygamber Efendimizin (asm), "Allah'ın nimetlerini düşününüz." emrine ittibâ eder; Selef âlimlerinin de izlediği yol olan Allah'ın Sübûtî Sıfatlarının, Selbî Sıfatlarının, Fiilî Sıfatlarının ve Müteşâbih Sıfatlarının varlığını ispat eder. Müteşâbih sıfatlarda Allah'a cisim veya şekil vermez, sıfatların şekli, muhtevası ve künhü üzerinde durmaz, Allah'ın muradı ne ise aynen kabul ve telâffuz eder.

4- Bize düşen iman etmektir. Allah'ı en büyük olarak biliriz. O'nu bildiğimiz bütün büyüklerden büyük tanırız ve böyle inanırız. Fakat O'nun büyüklüğünün mahiyeti üzerinde durmayız, düşünmeyiz, tartışmayız. Allah'a cisim vermeyiz. Allah ne maddedir, ne ruhtur. Maddenin de, ruhun da yaratıcısıdır. Kendisi madde ve ruh cinsinden değildir.

Allah Teâlâ (cc) kendisine bu sıfatlarla iman eden ve seven kullarına Cennet'te Cemâlini ve güzelliğini görmeyi nasip edeceğini müjdelemiştir.

Dipnotlar:

1- Mektûbât, S. 242.

2- Suyûtî, Câmi'üs-Sağîr, 1/132; Aclûnî, Keşf'ul-Hafâ, 1/311.